

Изглежда, усещането за завършеност (незавършеност) на действието, от една страна, и свидетелско (несвидетелско) представяне, от друга, е все още слабо развито в детското разбиране на протичането на процесите във времето. Тук няма да се спираме на този сложен проблем, който и без това не е достатъчно изследван в методическата литература, а само ще споменем, че учениците биха могли да бъдат подпомогнати чрез задачи за устен разказ (като начало) от различна перспектива. По-късно придобитите умения могат да се реализират в писмен вид, като текстовете се подложат на самокорекция.

Един нов проблематичен момент, който се появява и при двете групи, но особено в четвърти клас, е т.нар. „грешна референция“. Този елемент почти не се наблюдава при първия корпус (или по-скоро има различен характер) поради слабото използване на референтни връзки. С навлизането им в употреба (което само по себе си е позитивно) се появяват два основни типа грешки – несъгласуване на местоимението с референта по род и/или число (*две приятелки – той*) и свръхупотреба (редундантна) на възвратното местоимение *си*. Например:

Взеха си любимите си играчки.

Ужули си коляното си.

Това се разглежда като стремеж към граматично „презастраховане“, „хиперкоректност“ и „двойно маркиране“ – стратегии, добре познати в практиката на чуждоезиковото обучение, с каквото на практика се занимаваме и при обучението на билингвални ученици.

Както се вижда от таблица 9, останалите типове грешки са практически сведени до нула с малки изключения. Редки са случаите на концептуални недомислици от типа на:

Беше лято. Всички деца бяха в пролетна ваканция.

* * *

Въз основа на гореизложения анализ се налагат следните общи изводи:

1. Самостоятелното изграждане на текст в началния курс създава проблеми както на българските, така и на ромските деца, но между двете групи съществуват значителни разлики в